

Kwartalnik filmowy

PRACOWNIA ANTROPOLOGII KULTURY, FILMU I SZTUKI AUDIOWIZUALNEJ
INSTYTUTU SZTUKI PAN

Ter: tom „Kwartalnika Filmowego” dedykujemy profesorowi Stefanowi Morawskiemu w 80. rocznicę urodzin. Jako jeden z pierwszych polskich badaczy kultury zwrócił on uwagę na zmianę paradygmatu kultury, zmianę, której początek dała ekspansja nowych technologii. Dziś wszyscy, którzy zajmują się w Polsce współczesną teorią sztuki mają mu wiele do zawdzięczenia. Wszystkiego najlepszego, Panie Profesorze!

Redakcja „Kwartalnika Filmowego”

OD REDAKCJI

Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, pojawianie się coraz to nowych mediów, multimediiów czy intermediów, przynosi bardzo poważne konsekwencje zarówno dla samych sztuk audiowizualnych, jak i dla dyscyplin naukowych czyniących te pierwsze obiektem badań. Obszar sztuk audiowizualnych w wyniku owych przeobrażeń niepomnie się rozszerza i komplikuje. Nie tylko powstanie nowych mediów i – w konsekwencji – nowych dyscyplin artystycznych stanowi o wspomnianych komplikacjach. Równie istotnym aspektem owego procesu są transformacje tych sztuk, które – jak film – wywodzą się sprzed epoki cyfrowej. Zmiany te w przypadku kina są w pierwszej kolejności rezultatem wprowadzania nowych technologii do tradycyjnego instrumentarium kinematograficznego. Przybierają one postać przeobrażeń dotyczących zarówno samych powstających dzieł, jak i związanych z nimi procesów kreacji oraz odbioru. Nie mniej ważne są jednak te transformacje, które są wynikiem przeobrażeń całego kontekstu kulturowego. Rozwój nowych mediów jest bowiem częścią znacznie bardziej złożonego procesu, w wyniku którego kształtuje się współcześnie cyberkultura – nowa formacja ogarniająca zasięgiem nie tylko domenę kultury i sferę techniki ale także świat form żywych. Film rozwija się dzisiaj i jest doświadczany w zupełnie innym świecie niż ten, w którym się narodził. Jego obecny status określają zarówno jego właściwości i osiągnięcia, jak i charakter oraz znaczenie społeczne współwystępujących z nim nowych mediów. Wszystkie one, stare i nowe – film, telewizja, wideo, gry komputerowe, CD-ROM, DVD, instalacje interaktywne, rzeczywistość wirtualna, Internet – określają się wzajemnie i jednocześnie wspólnie wyznaczają kształt kultury audiowizualnej.

Współczesne badania sztuki (multi)mediów i kultury audiowizualnej nieuchronnie prowadzą ku konfrontacji ze wszystkimi problemami, które rodzą się w wyniku postępującej rewolucji informacyjnej. Studia nad filmem zderzają jego tradycję, teraźniejszość i wyobrażaną przyszłość, podejmują problematykę możliwych przemian, prowadząc ostatecznie do pytania o kres kina. Rozważania dotyczące sfery nowomediów czynią przedmiotem uwagi zarówno problemy wyłaniające się w rezultacie rozwoju nowych mediów, jak i te, na które nowe media usiłują odpowiadać. Analizują ich wpływ na kształtujące się estetyki i transformacje samego pojęcia sztuki. Poddają refleksji kwestię przyszłości rodzaju ludzkiego w świecie postbiologicznym. Studiują nowe struktury społeczne: wirtualne wspólnoty i usieciowione tożsamości, analizują nowe praktyki, nowe instytucje i nowe wizje kultury. Niniejszy tom przedstawia teksty zaproszonych do współpracy najwybitniejszych przedstawicieli tej dyscypliny z kilku krajów europejskich, Stanów Zjednoczonych i Japonii, czołowych autorów polskich oraz młodych adeptów teorii mediów. Jest zarazem prezentacją współczesnego stanu badań nad sztuką audiowizualną i kulturą epoki cyfrowej.

RYSZARD W. KLUSZCZYŃSKI